

Анотація

Зв'яздняя Т. М. Нелегальна міжнародна міграція: причини та небезпека. – Стаття.

У статті досліджується виникнення міграції як явища, визначаються причини, які сприяють нелегальній міграції, висвітлюється її небезпека, оскільки розуміння причин виникнення та закономірностей розвитку нелегальної міграції дає можливість побудувати в цій сфері таку політику, котра б максимально відповідала державним інтересам.

Ключові слова: нелегальна міграція, поширені причини, дестабілізація, фактори.

Аннотация

Звездная Т. Н. Нелегальная международная миграция: причины и опасность. – Статья.

В статье исследуется возникновение миграции как явления, определяются причины, которые способствуют нелегальной миграции, освещается ее опасность, поскольку понимание причин возникновения и закономерностей развития нелегальной миграции дает возможность построить в этой сфере такую политику, которая бы максимально отвечала государственным интересам.

Ключевые слова: нелегальная миграция, распространенные причины, дестабилизация, факторы.

Summary

Zvyozdnaya T. N. Illegal international migration: reasons and danger. – Article.

The origin of migration as phenomena is investigated in the article, reasons that assist illegal migration are determined, her danger is illuminated, as understanding of reasons of origin and conformities to law of development of illegal migration gives an opportunity to build in this sphere such politics that would maximally answer state interests.

Key words: illegal migration, widespread reasons, destabilization, factors.

УДК 340.130

В. В. Форманюк

РЕАЛІЗАЦІЯ ЛОКАЛЬНИХ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ

Постановка проблеми. Перебудова всіх сфер суспільного життя в Україні висунула в якості ведучої задачу відкрити максимальний простір процесам саморегулювання і самоврядування в суспільстві, створити належні умови для повного розвитку інституту локальних нормативно-правових актів.

Через прискорену модернізацію суспільних відносин загальнодержавним нормативним актам притаманний ряд недоліків, які пов'язані з належним регулюванням соціально-економічних відносин в Україні. Саме розробка та реалізація локальних нормативно-правових актів направлена на урегулювання цих проблем загальнодержавних нормативних актів.

Локальні нормативно-правові акти є міцною ланкою у фундаменті правопорядку суспільства. Зокрема, більш глибоким є можливість регулювання суспільних відносин на основі норм, самостійно вироблених організаціями. Тому актуальність дослідження обумовлена необхідністю вирішення питання щодо особливостей реалізації локальних нормативно-правових актів.

Аналіз останніх досліджень. Ступінь дослідження проблеми обмежується творчими роботами авторів вузькопрофільного, галузевого характеру. Великий внесок у розробки даного напрямку зробили Ю.М. Оборотов [5], О.М. Алієва [1], В.М. Кравчук [2], В.М. Кудрявцева [3], О.Ф. Скакун [7], І.С. Шиткіна [10; 11] і ін.

Але, на жаль, у даний час відсутні наукові розробки, пов'язані з теоретико-методологічним аналізом даного питання.

Виклад основного матеріалу. Слово «реалізація» походить від латинського «realis» – речовий і буквально означає уречевлення. У наш час «реалізація визначається як здійснення чого-небудь, проведення в життя якогось плану, проекту, програми, наміру і т. п.» [8, с. 513].

Термін «реалізація права» аналогічний за змістом. Адже право являє собою можливість, яка стає дійсністю лише шляхом практичних дій людини. Отже, право реалізується через діяльність людей в їхніх вчинках, поведінці.

А.С. Піголкін дає таке визначення реалізації правових норм: «Це така поведінка суб'єктів права, в якій втілюються приписи правових норм (правомірна поведінка), практична діяльність людей по здійсненню прав та виконанню юридичних обов'язків. Іншими словами, це втілення у вчинках людей тих вимог, які в загальній формі виражені в нормах права. Реалізація норм права є безпосереднім результатом правового регулювання, конкретний його прояв» [6, с. 263]. Форм реалізації норм права (зазвичай виділяються) він наводить чотири: дотримання, виконання, використання та застосування.

Однак, відзначаючи неточність і недоліки даної класифікації, тут же обґрунтовує іншу класифікацію форм реалізації правових норм: поза правовідносинами у формі активних дій з реалізації прав і виконання юридичних обов'язків» [6, с. 264–265].

Реалізація норм права визначається В.Н. Хропанюком як «втілення їх приписів у поведінці людей». Він зазначає такі форми реалізації норм права: «здійснення (використання) прав, виконання обов'язків, дотримання обов'язків і застосування норм права (особлива форма їх реалізації)» [9, с. 258].

Реалізація або, іншими словами, застосування права – це процес, процедура перетворення правових норм у суспільну практику, підкреслюючи при цьому, що реалізація права залежить від предмета, методу та суб'єктів правового регулювання.

Сформульовані в законах та інших нормативно-правових актах норми права стають реальними, коли вони втілюються в життя, у свідомо-вольовій діяльності людей. Без виконання правових розпоряджень у житті норми права мертві, інакше кажучи, вони втрачають своє соціальне значення.

Правореалізація являє собою завершальний етап правового регулювання, виступаючи позитивним результатом втілення приписів правових норм – тим, заради якого вони були створені.

Ознаки правореалізації:

1. Особливістю права як суспільного регулятора є те, що його реалізація підкріплюється гарантіями з боку держави.

2. Реалізація права завжди пов'язана винятково з правомірною поведінкою людей, тобто з такою поведінкою, що відповідає правовим розпорядженням.

3. Правореалізація має свідомо-вольовий характер. Від волі і свідомості суб'єкта залежить, буде ним реалізована норма права чи ні.

Реалізацію права розглядають у двох аспектах: і як певний процес здійснення правових приписів, і як його кінцевий результат, тобто досягнення повної відповідності між приписами правових норм та реальним їх втіленням у поведінці суб'єк-

тів. Реалізацію норм права як особливий процес можна розглядати з об'єктивної і суб'єктивної сторони. Об'єктивна сторона реалізації норм права являє собою виконання правомірних дій у місцях і в терміни, передбачені нормами права. Суб'єктивна сторона виявляє відношення суб'єкта до правових норм і стан його волі в момент здійснення дій, що вимагаються правом.

Важливою частиною механізму реалізації права виступає юридична відповідальність, яка служить для захисту правових норм від правопорушень і тим створює необхідні умови для їх реалізації.

Принципи, на яких ґрунтується реалізація права:

1. Законність – неухильне дотримання державними органами та посадовими особами закону в процесі реалізації норм права.

Цей принцип передбачає такі основні моменти:

– прийняття рішення повинно здійснюватись правозастосовуючими органами чи посадовими особами у межах тих повноважень, які закріплені для них у законі (підвідомчість, підсудність справ);

– прийняття рішення відповідно до процедури, встановленої законом;

– прийняття рішень з дотриманням певної форми (ухвала, вирок, рішення, указ, наказ тощо);

– правильна юридична кваліфікація та застосування саме тієї норми, яка необхідна у даному випадку;

– винесення рішення у суворій відповідності приписам диспозиції чи санкції правової норми.

2. Обґрунтованість – прийняття рішення передбачає ретельне вивчення матеріалів справи; логічний аналіз доказів, перевірка достовірності юридичних фактів.

3. Доцільність – у правозастосовному акті повинен знайти відображення найбільш оптимальний та ефективний варіант реалізації правових вимог. (Наприклад, вирок не може бути надто суворим чи м'яким, при його прийнятті повинна визначатись тяжкість заподіяного, ступінь вини, обставини, що пом'якшують чи погіршують становище обвинуваченого.)

4. Принцип соціальної справедливості – діяльність державних органів чи посадових осіб повинна базуватись на врахуванні інтересів суспільства в цілому, а не врахуванні становища чи рангу окремої особи чи групи осіб.

У трактуванні поняття локального правового регулювання проявляються всі відтінки думок, які характерні для правозастосування в цілому. Так, в юридичній науці локальне правове регулювання зазвичай ототожнюється з нормотворчою діяльністю організації. Адже «правова норма тільки тоді робить регулятивний вплив на суспільні відносини, коли вона практично реалізується, направляє поведінку учасників відносин у потрібне русло, підпорядковує її встановленим нею правилам, стаючи міцною ланкою у фундаменті правопорядку суспільства» [4, с. 245].

Поняття локального регулювання включає нормотворчу і правозастосовчу діяльність. Включення правозастосовчої діяльності в локальне регулювання збагачує зміст останньої, хоча повністю її і не розкриває. Особливе місце в цьому процесі

належить діяльності по забезпеченню практичної реалізації локальних норм, чим досягається пильнування і виконання цих норм суб'єктами.

До специфіки локального регулювання можна віднести і те, що воно здійснюється на основі закону і носить додатковий характер. Цим визначається наявність у колективу обов'язку в процесі здійснення цієї діяльності слідувати нормам закону.

При цьому не варто забувати, що локальне регулювання здійснюється колективом і слугує правовою формою самоорганізації цього колективу і відповідно самостійного регулювання ним внутрішньоорганізаційних відносин, що складаються в рамках конкретної організації.

Крім того, до особливостей даного виду регулювання можна віднести і той факт, що основні організаційні форми участі колективу в такій діяльності визначаються безпосередньо шляхом прийняття локальних норм.

На наш погляд, локальне регулювання характеризується набагато більшим динамізмом, ніж, наприклад, централізоване. Локальні нормативно-правові акти приймаються там, де вони й застосовуються, часто одними і тими ж суб'єктами.

Локальні нормативно-правові акти досить оперативно проходять практичну перевірку, яка виявляє ступінь їх придатності для ефективного регулювання відповідних відносин. У разі виявлення недоліків такі акти можуть бути піддані необхідним змінам: як правило, в якому порядку акт прийнятий, в такому ж порядку проводиться і видання нового акта, що скасовує або змінює колишній.

При всьому цьому локальні нормативно-правові акти найбільш оперативно відображають зміни, що відбуваються в житті. Динамізм локальних нормативно-правових актів не повинен, однак, перешкоджати стабільності суспільних відносин в організації. Інакше локальне регулювання не зможе досягти своєї мети впорядкування і нормалізації цих відносин, не стане їх ефективним регулятором.

Динамізм локального регулювання слід розуміти не як короткостроковий, що носить тимчасовий характер, а як порівняно високий ступінь адекватності локальних нормативно-правових актів регульованим відносинам.

Крім застосування локальних нормативно-правових актів у процесі діяльності з управління організацією, зазначені акти виступають як джерела права, і в юрисдикційної діяльності, яка здійснюється органами правосуддя, а також іншими спеціально уповноваженими на те органами, в компетенцію яких входить розгляд суперечок, що стосуються захисту прав, заснованих на локальних нормах.

Ця обставина обумовлена тим, що локальні нормативно-правові акти, встановлюючи суб'єктивні права і юридичні обов'язки, забезпечуються державним захистом. У тому випадку, якщо права, що впливають з таких норм права порушуються, то вони можуть захищатися в судовому порядку.

Суди, дозволяючи суперечки, що впливають із специфіки локального регулювання:

1) здійснюють захист законних прав та інтересів сторін;

2) визнають недійсними локальні нормативно-правові акти, які не відповідають закону.

У тих випадках, коли суди визнають недійсними локальні нормативно-правові акти невідповідними закону, реалізується надана кожному суб'єкту можливість, оскаржити незаконно прийняті локальні нормативно-правові акти в суді.

Практика реалізації локальних нормативно-правових актів свідчить про те, що якщо правове регулювання не привело до бажаних результатів, то існує дефект у самих цілях акта і, можливо, в засобах їх досягнення (неефективність норм права) або, навпаки, ефективні норми права використовуються недостатньо кваліфіковано (неефективність реалізації права).

Правові наслідки реалізації локальних нормативно-правових актів передбачають розгляд правореалізації як цілісного механізму (правовідносини, законність, правосвідомість, суб'єктивні права, юридична відповідальність тощо); визнання одночасної реалізації матеріальних і процесуальних локальних норм; залежність ефективності реалізації локальних норм від ефективності всієї системи правового регулювання, а не тільки від ефективності відомих правових інститутів; оцінку нормотворчості та реалізації локальних норм з точки зору єдиного процесу формування та реалізації колективної волі; завершення нормотворчості як початкового моменту реалізації права; встановлення конкретного способу дії правозастосувача.

При визначенні концептуальних проблем правозастосування ми виходимо з того, що наше суб'єктивне мислення та об'єктивний світ підпорядковані одним і тим же законам, і тому не можуть суперечити один одному в своїх результатах, а повинні узгоджуватися між собою. Звідси система вивчення реалізації локальних нормативно-правових актів включає в себе соціальне призначення локальних нормативно-правових актів, результати дії (впливу) їх на суспільні відносини, цінність правозастосовних актів.

Разом з тим відособлена характеристика функціональних інститутів має важливе значення для розуміння правозастосовчої діяльності локальних нормативно-правових актів.

Найважливішими особливостями сутності правозастосовної діяльності є правоздатність правозастосовних локальних нормативно-правових актів, наявність юридичних фактів для їх винесення, реалізація матеріально-правових норм шляхом їх застосування.

У правозастосовчій діяльності з точки зору її здійснення можна виділити активну сторону (способи, шляхи, форми впливу права на суспільні відносини) і результативну сторону форми реалізації правових приписів.

Доцільність виділення цих сторін обумовлюється не лише тим, що в локальних нормах вказується, які дії можуть або повинні відбуватися і від яких дій необхідно утриматися, а й тим, що засіб впливу полягає в приписі, який зобов'язує особу на належну поведінку.

Отже, для здійснення мети і завдання локального регулювання необхідні матеріально-правові та процесуально-правові умови, які передбачають в той же час і конкретизацію норм. Так, в процесі правозастосовчої діяльності виявляються прогалини в праві, застарілі правові норми, суперечності окремих локальних нормативно-правових актів, потреби в правовому регулюванні нових суспільних відносин.

Можливість ліквідації правових прогалин локальними нормативно-правовими актами обумовлена вже самим фактом визнання локального регулювання самостійним видом нормотворчості та наданням суб'єктам права визначати зміст зазначених актів.

Заповнення прогалин не тільки теоретично виділяється як одна з функцій локального регулювання, але і, як показує практика, реально здійснюється. Однак це не означає, що будь-яка прогалина може бути заповнена локальними нормативно-правовими актами.

Висновки. Належна реалізація локальних нормативно-правових актів дозволяє заповнити прогалини в праві набагато швидше, ніж це може зробити законодавство. При цьому локальні нормативно-правові акти за своєю природою покликані максимально швидко реагувати на зміни, і як тільки їх регулятивні функції слабшають, їх норми повинні скасовуватися і замінюватися новими.

Література

1. Алиев А.М. Теоретические проблемы локального правового регулирования в современном российском праве : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – Ростов/н/Д, 2001. – 22 с.
2. Кравчук В.М. Корпоративне право. Науково-практичний коментар законодавства та судової практики. – К. : Істина, 2008. – 290 с.
3. Кудрявцев В.Н. Правовое поведение: норма и патология. – М., 1982. – 278 с.
4. Малько А.В. Общая теория государства и права. Академический курс / Под ред. М.Н. Марченко. – М., 1999. – 420 с.
5. Оборотов Ю.М. Теорія держави і права (прагматичний курс). – Одеса: Юридична література, 2006. – 164 с.
6. Общая теория права / Под общ. ред. А.С. Пиголкина. – М., 1995. – 424 с.
7. Скакун О.Ф. Теория государства и права (энциклопедический курс) : учебник. – Харьков : Эспада, 2005. – 560 с.
8. Современный словарь иностранных слов. – СПб., 1994. – 980 с.
9. Хропанюк В.Н. Теория государства и права. – М., 1996. – 412 с.
10. Шиткина И.С. Локальное правовое регулирование деятельности акционерного общества // Хозяйство и право. – 1997. – № 5. – С. 34–39.
11. Шиткина И.С. Локальное (внутреннее) нормотворчество в акционерных обществах // Предпринимательство и право. – 2005. – № 3. – С. 11–16.

Анотація

Форманюк В. В. Реалізація локальних нормативно-правових актів. – Стаття.

Стаття присвячена дослідженню особливостей реалізації локальних нормативно-правових актів. У статті на підставі комплексного аналізу літератури автор визначає особливості реалізації локальних нормативно-правових актів.

Ключові слова: локальний нормативно-правовий акт, реалізація локальних нормативно-правових актів, внутрішньоорганізаційні відносини.

Аннотация

Форманюк В. В. Реализация локальных нормативно-правовых актов. – Статья.

Статья посвящена исследованию особенностей реализации локальных нормативно-правовых актов. В статье на основании комплексного анализа литературы автор определяет особенности реализации локальных нормативно-правовых актов.

Ключевые слова: локальный нормативно-правовой акт, реализация локальных нормативно-правовых актов, внутриорганизационные отношения.

Summary

Formanyuk V. V. Implementation of local regulations. – Article.

Article is devoted to the details of the local regulations. The article is based on a comprehensive analysis of the theoretical literature, the author defines the features of local regulations.

Key words: local legal act, the implementation of local regulations, in-house relationships.